

УДК 343.97

ПРАВОВА ОСВІТА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАХІД ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НА ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНОМУ РІВНІ

Бугера О.І., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри права
Київський національний лінгвістичний університет

Стаття присвячена дослідженню можливостей використання правової освіти в мережі Інтернет як дієвого заходу запобігання злочинності на загальносоціальному рівні.

Ключові слова: *правова освіта, мережа Інтернет, злочинність, запобігання, загальносоціальний рівень.*

Статья посвящена исследованию возможностей использования правового образования в сети Интернет как действенного мероприятия по предотвращению преступности на общесоциальном уровне.

Ключевые слова: *правовое образование, сеть Интернет, преступность, предотвращение, общесоциальный уровень.*

Bugera O.I. LEGAL EDUCATION IN THE NETWORK OF THE INTERNET AS A WAY FOR PREVENTION OF CRIME ON THE GENERAL SOCIAL LEVEL

The article is devoted to the study of the possibilities of using legal education in the Internet as an effective measure to prevent crime at the general social level.

Key words: *legal education, Internet network, crime, prevention, general social level.*

Постановка проблеми. Формування і реалізація стратегії протидії злочинності мають вагомe значення для теорії і практики кримінологічної діяльності, адже в ній знаходить свій вияв воля суспільства у формі політико-правових ідей, втілюються основні засади організації і здійснення відповідної діяльності, визначаються пріоритети її гуманітарної, економічної і правозастосовної основи, створюються передумови для формування адекватних механізмів реалізації правоохоронного потенціалу та запровадження новітніх підходів з метою оптимізації та підвищення ефективності функціонування системи як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Основна ідея, яка втілена в наукове розуміння стратегії протидії злочинності, полягає в тому, що вона повинна стати тим компасом, який допомагає знайти єдиний правильний шлях до вироблення науково обґрунтованих, раціональних рішень у сфері протидії злочинності [1, с. 386].

При цьому сучасною тенденцією розвитку кримінологічної науки є пошук шляхів використання можливостей мережі Інтернет для запобігання злочинності, як на спеціально-кримінологічному, так і на загальносоціальному рівні. Особливо актуальним є забезпечення розвитку Інтернет-освіти, зокрема правової освіти.

Ступінь розробленості проблеми. Питання запобігання злочинності досліджували такі науковці, як: В.С. Батиргарєєва, Б.М. Головкін, В.В. Голина, О.М. Джу́жа, А.П. Закалюк, О.М. Литвинов, В.І. Ша́кун та ін.

Мета статті – дослідження можливостей використання правової освіти в мережі Інтернет як дієвого заходу запобігання злочинності на загальносоціальному рівні.

Виклад основного матеріалу. Загальносоціальне запобігання злочинності – це подолання або обмеження криміногенно небезпечних протиріч у суспільстві, поступове

викорінення відомих ще з біблейських часів негативних явищ, створюваних політичними, економічними, психологічними, ідеологічними, міжнародними та іншими чинниками виникнення криміногенного потенціалу в суспільстві. При цьому ефективність загальносоціального запобігання злочинності може бути забезпечена цілеспрямованою соціально-економічною політикою держави [2, с. 19].

Запобіжний вплив на причини та умови злочинності та зло-чинних проявів здійснюють, як відомо, не лише заходи, що мають запобіжне цільове спрямування саме стосовно запобігання зло-чинності, а й ті, що мають інші цілі, але посередньо чинять вплив на детермінанти, пов'язані зі злочинністю кореляційним або іншим зв'язком. Зокрема, заходи щодо удосконалення системи освіти та рівень освіти не мають причинного зв'язку зі злочинністю, злочини вчиняють не через певний рівень освіти, але між ними є кореляційний зв'язок. Тому підвищення рівня та поліпшення якості освіти посередньо сприяє запобіганню злочинності, тобто має посередній запобіжний ефект [3, с. 327].

Необхідно зазначити, що отримання освітніх послуг з використанням можливостей мережі Інтернет є базовою тенденцією розвитку сучасного інформаційного суспільства, зокрема, щодо правової освіти. Загалом, інтернет-освіта – це освіта, що здійснюється з використанням ресурсів та технологій глобальної мережі Інтернет, яка у відношенні до поняття «дистанційна освіта» є видовою відмінністю, оскільки більш докладно регламентує техніко-технологічну специфіку навчання щодо використання мережі Інтернет (дистанційно можна навчатися не тільки через Інтернет, але й за допомогою локальних мереж, відеозв'язку тощо) [4].

Національна програма правової освіти населення [5] передбачає створення необхідних умов для набуття широкими верства-

ми населення правових знань та навичок в їх застосуванні, для забезпечення доступу громадян до джерел правової інформації, а також визначає основні напрями правоосвітньої діяльності та першочергові заходи щодо їх реалізації. Метою Програми є підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти населення, набуття громадянами необхідного рівня правових знань, формування у них поваги до права. Основними завданнями Програми є: підвищення рівня правової підготовки населення, насамперед, учнівської та студентської молоді, громадян, які перебувають на державній службі, обраних народними депутатами України, депутатами місцевих рад, викладачів правових дисциплін та журналістів, які висвітлюють правову тематику; створення належних умов для набуття громадянами знань про свої права, свободи і обов'язки; широке інформування населення про правову політику держави та законодавство; забезпечення вільного доступу громадян до джерел правової інформації; вдосконалення системи правової освіти населення, збереження та розвиток вітчизняних традицій у цій сфері.

Реалізація Програми сприятиме: підвищенню рівня правової культури як окремих громадян, так і суспільства в цілому; формуванню у громадян поваги до права, гуманістичних правових ідей, загальнолюдських та національних правових цінностей, а також подоланню правового нігілізму; поліпшенню якості підготовки викладачів правових дисциплін та підвищенню ефективності викладання цих дисциплін у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах і закладах післядипломної освіти; підвищенню рівня правової поінформованості населення.

Відповідно до Указу Президента України № 361/2017 від 14 листопада 2017 року [6] з метою формування в суспільстві правової культури та правової свідомості, сприяння підвищенню рівня знань та поінформованості громадян щодо реалізації та захисту своїх прав, гарантованих Конституцією та законами України в різних сферах життя, 2018 рік оголошено Роком реалізації правопросвітницького проекту «Я маю право!». Згідно із затвердженим планом заходів на 2018 рік з реалізації правопросвітницького проекту «Я маю право!», зокрема, передбачено: інформування громадян про гарантовані їм Конституцією та законами України права у відповідних сферах, зокрема, через засоби масової інформації, шляхом запровадження телефонних «гарячих ліній», організації зустрічей з громадянами за місцем проживання, виготовлення та розповсюдження відповідних інформаційних матеріалів; здійснення комунікаційних заходів з метою реалізації зазначеного проекту. Також передбачається: проведення відповідної інформаційно-роз'яснювальної роботи, в тому числі в місцевих засобах масової інформації; запровадження на регіональному телебаченні програм, орієнтованих на підвищення рівня правової культури та правової свідомості громадян; проведення із залученням закладів освіти, закладів культури, установ, організацій олімпіад, конкурсів та інших заходів,

спрямованих на підвищення рівня знань громадян щодо гарантованих їм Конституцією та законами України прав у різних сферах суспільного життя.

У ст. 5 Закону України «Про Національну програму інформатизації» [7] вказується, що головною метою Національної програми інформатизації є створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави. Зокрема, Програма спрямована на вирішення створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо.

Необхідно зазначити, що Розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [8]. Ця Концепція передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій. При цьому цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір.

У цифровому світі за умови наявності цифрової альтернативи існування більшої частини аналогових систем (сфер) стає недоцільним. Принцип «цифровий за замовчуванням» означає переведення в цифровий формат тих аналогових систем, розвиток та підтримка яких є невігідними та неефективними. Саме цифровий стан стає звичайним станом функціонування та розвитку багатьох систем, сфер, організацій, індустрій та економік.

Цифровізація повинна забезпечувати кожному громадянину рівний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій. Створення цифрових інфраструктур – основний чинник розширення доступу громадян до глобального інформаційного середовища та знань. Ще у 2011 році вільний доступ до Інтернету визнано ООН фундаментальним правом людини – цифровим правом.

При цьому Національний план розвитку широкосмугового доступу до Інтернету повинен містити: відповідні показники покриття широкосмуговим доступом до Інтернету території країни; технічні вимоги до самих послуг широкосмугового доступу до Інтернету; моделі використання наявних у державі фізичних інфраструктур з метою розвитку телекомунікаційних мереж, відповідні ініціативи та проекти з організації надання послуг широкосмугового доступу до Інтернету для територій, громад, домогосподарств та соціальної

інфраструктури (насамперед, заклади освіти, медицини, культури).

Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології надають можливість інтенсифікувати освітній процес, підвищити рівень та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. За допомогою медіа- та інтерактивних засобів вчителям легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідно-пошукової роботи, навчальних ігор. Як результат, учні набагато краще засвоюють інформацію та формують відповідні навички, перебуваючи в емоційно-комфортному середовищі, не втрачають бажання навчатися, генерувати ідеї та творити.

Цифрові технології роблять процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють вчителя, а доповнюють його. Таким урокам властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання.

Цифрові технології дають вчителю нові можливості, дозволяючи разом з учнем отримувати задоволення від захопливого процесу спілкування і пізнання. Такі технології також допомагають вчителю автоматизувати більшу частину своєї роботи, вивільняючи час на пошук, спілкування, самовдосконалення, індивідуальну роботу з учнями, забезпечують зворотній зв'язок, підвищують ефективність управління навчальним процесом та освітою в цілому.

Першочерговими завданнями є формування ґрунтовної національної політики цифровізації освіти як пріоритетної складової частини реформи освіти, визначення конкретних ініціатив підключення класів до широкосмугового Інтернету, створення та реалізація сучасних моделей забезпечення учнів та навчальних закладів комп'ютерними засобами, підготовка, адаптація та організація доступу до мультимедійних технологій та створення відповідних цифрових освітянських платформ для використання в навчальному процесі та управлінням освітою.

Загалом, цифрова освіта – це об'єднання різних компонентів і найсучасніших технологій завдяки використанню цифрових платформ, впровадженню нових інформаційних та освітніх технологій, застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів.

Основними напрямками цифровізації освіти є: створення освітянських ресурсів і цифрових платформ з підтримкою інтерактивного та мультимедійного контенту для загального доступу закладів освіти та учнів, зокрема, інструментів автоматизації головних процесів роботи навчальних закладів; розроблення та впровадження інноваційних комп'ютерних, мультимедійних та комп'ютерно орієнтованих засобів навчання та обладнання для створення цифрового навчального середовища (мультимедійні класи, інклюзивні класи, класи змішаного навчання); організація широкосмугового доступу до Інтернету учнів та студентів у навчальних класах та аудиторіях

в закладах освіти всіх рівнів; розвиток дистанційної форми освіти з використанням когнітивних та мультимедійних технологій.

Отже, сприяння розвитку освіти, в тому числі правової, є однією з пріоритетних функцій держави, реалізація якої повинна бути юридично закріплена і належним чином забезпечена. Про необхідність правової освіти свідчить низка проблем, які існують в Україні, серед них – високий рівень злочинності, упадок духовних і моральних цінностей, стрімкий розвиток правового нігілізму та поширення різноманітних форм деформації правосвідомості. До того ж становлення України як демократичної, правової держави, формування засад громадянського суспільства вимагає значного підвищення рівня правосвідомості та правової культури громадян [9, с. 83].

Висновки. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що отримання освітніх послуг з використанням можливостей мережі Інтернет є базовою тенденцією розвитку сучасного інформаційного суспільства. При цьому правова освіта в мережі Інтернет, на нашу думку, є дієвим заходом запобігання злочинності на загальносоціальному рівні. Основними напрямками підвищення рівня правової освіти з використанням можливостей мережі Інтернет є: створення умов для вільного та якісного доступу громадян до освітніх послуг та джерел правової інформації в мережі Інтернет; розроблення Концепції системи правової інтернет-освіти населення з використанням цифрових технологій; розроблення механізмів надання первинної та вторинної правової допомоги в мережі Інтернет та ін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Литвинов О.М. Стратегія протидії злочинності. Вісник Асоціації кримінального права України. 2013. № 1(1). С. 377–387.
2. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Х.: Нац. юрид. акад. України. 2011. 120 с.
3. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. К.: Видавничий Дім «Ін Юре». 2007. 424 с.
4. Інтернет–освіта. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інтернет–освіта> (дата звернення: 27.02.2018).
5. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України № 992/2001 від 18.10.2001 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/992/2001> (дата звернення: 27.02.2018).
6. Про оголошення в Україні 2018 року Роком реалізації правопросвітницького проекту «Я маю право!»: Указ Президента України № 361/2017 від 14 листопада 2017 р. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/3612017–22974> (дата звернення: 27.02.2018).
7. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98–ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98–вр> (дата звернення: 27.02.2018).
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67–р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nps/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi> (дата звернення: 27.02.2018).
9. Макарова О.В. Правові основи регулювання правової освіти в Україні. Вісник Академії адвокатури України. № 3(25). 2012. С. 83–89.